

"הקשיבו לדבריי! זהו צו השעה ממש!" פנה הרב שמואל מוהליבר אל שמעון ואברהם, שני יהודים עשירים שהתגוררו בורשה שבפולין. "כבר שנים רבות סובלים היהודים ברחבי העולם מפרעות אכזריות. כששמעתי על הפוגרום האחרון ברוסיה, התמלאתי בתקוה שהבורחים יפנו סוף סוף לארץ ישראל. מה גדולה היתה אכזבתי כשנודע לי שרובות יהודים החלו לברח דווקא לאמריקה".

"רבתי", המשיך הרב מוהליבר לדבר בהתלהבות, שהצליחה להדביק גם את שמעון ואברהם, "לא לחנם התחלתי לנדד ברחבי אירופה והגעתי גם אליכם, לורשה. הנסיעות עולות לי כסף רב ודורשות ממני מאמץ עצום, ובכל זאת אני ממשיך במסעותי ומנסה לשכנע אחים יהודים להצטרף אלי. אני פונה גם אליכם, חברים", הישיר הרב מוהליבר מבט אל שמעון ואברהם, "בעזרת כספכם הרב ומעמדכם הרם עליכם לנסות לשכנע את אחינו היהודים לעלות לארץ הקדש בהמוניהם!"

"אבל הרב מוהליבר", קטע אברהם את דבריו של הרב, "ארץ ישראל פרגע שוממה. אין בה די בתים או מקומות פנויה. אם יגיעו המוני יהודים לארץ ישראל הם ירעבו ללחם וההתישבות תכשל! צריך לנהג בחכמה ולתכנן את המהלך בצורה מסודרת. זכר פי הנביא ישעיהו הבטיח: 'לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכונו!' יש להתקדם לאט ובחכמה".

הרב מוהליבר ידע שהצדק עם אברהם. לא די לגייס תומכים לרעיון ההתישבות היהודית בארץ ישראל. צריך גם לחשב על תכנית מעשית להקמת בית לעם היהודי בארץ ישראל. בטרם נפרד הרב מוהליבר מידידיו, נגש שמעון אל הרב והניח בידו שטר כסף: "כבוד הרב, זה כסף לכסוי הוצאות הדרך".

תגובת הרב מוהליבר הפתיעה את שמעון. הוא השיב לו את כספו ואמר: "קח את הכסף, שמעון, אינני זקוק לכסוי הוצאות נסיעתי. באתי לדבר על לבכם שתתרמו לגאולת עם ישראל. זו משימת חיי ואשקיע בה את כספי ואת כוחותי".

המלים נעתקו מפיו של שמעון. "זו הפעם הראשונה שאני מציע לאדם כסף והוא מסרב לקבלו..." הרהר.

"צריך לנהג בחכמה ולתכנן את המהלך בצורה מסודרת..." הדהדו דבריו של אברהם באזני הרב מוהליבר. "אבל כיצד אעשה זאת?" מחשבות ורעיונות התרוצצו בו יומם ולילה.

הבקר הבא של הרב מוהליבר בורשה כבר נראה אחרת. כשהגיע לורשה שוב, כנס הרב קבוצת יהודים שחלומים לעלות ארצה. לקבוצה נבחר השם "חובבי ציון", וכל החברים בה שמו להם למטרה לאסוף כספים, לרכש קרקעות וכלי עבודה ולבנות בתים בארץ ישראל.

באותה תקופה התפשט הרעיון הציני כאש בשדה קוצים, ובעקבות אגדת חובבי ציון בורשה הוקמו אגדות רבות של חובבי ציון בכל רחבי אירופה. חובבי ציון האמינו שנוצרה הזדמנות מכלאה לחתם את פרק הגלות הנוצרה, להתקדם הלאה ולבנות בית לעם היהודי בארץ ישראל. אך הרב מוהליבר הרגיש שמשוהו חסר. "השאירה, הצפיה והתקוה לשוב לציון הן דבר נפלא. אך כל אלו לא מספיקות. כדי להקים בית לעם שלם צריך הון רב... כיצד נשיג כסף?"